

ŠTEV. BROJ 4. * V LJUBLJANI, APRIL 1929. * LETO GODINA XI.

BELKA MARKOVIĆ:

Sokolskoj Omladini.

Jindřih Fügner.

Sokolstvo potiče iz Čehoslovačke i njegova kolevka je u srcu češke zemlje, u zlatnome Pragu. Ono je osnovano početkom druge polovine XIX. veka a na čelu stajala su dva slavna i bezsmrtna imena u Sokolstvu: neumrla braća dr. Miroslav Tyrš i

Sokolstvo na prvom mestu ima cilj, da podigne zdraviju, snažniju i nacionalno vaspitanu omladinu. I zato je dužnost nas, sokolske omladine, koji smo dobrovoljno došli i postali članovi velike i snažne sokolske zajednice, da predano i marljivo radimo na snaženju našega tela. Mi ćemo uspjeti samo onda, ako naš rad u vežbaonici bude protkan velikom i nepokolebivom voljom nas samih. Mi ćemo vremenom i istrajnim radom postići zdravo, snažno i lepo telo.

Istorija čovečanstva jasno nam svedoči, da se je i kod starih naroda, koji su živeli pre više vekova gledalo na fizičko vaspitanje tela. Tako su stari Grci priređivali tako zvane Olimpijade, i na njima se takmičili u skakanju, trčanju, hrvanju, petoboju itd. Ali ne zaboravimo, da je gimnastika samo jedno sredstvo, kojom Sokolstvo hoće da postigne cilj. Mi se snažimo i jačamo zato, jer znamo, da zavisi budućnost naroda od njegovog podmlatka, od njegove omladine. I blago onom narodu, koji ima zdravu i snažnu omladinu, jer je time i on sam zdrav i jak; takav narod može vedrim osmehom gledati u

svoju budućnost. A snažno telo naše treba da je spojeno i s jakim duhom, da možemo raditi i uzavršavati se svestrano.

Napred sam spomenula, da Sokolstvo ima jedan veći nacionalni značaj: ono budi, širi i utvrđuje kod omladine nacionalnu svest. Naš narod nema još potpuno, duhovno jedinstvo. Na nama omladini ostala je plemenita dužnost, da to duhovno jedinstvo učvrstimo. Na nama je ostala dužnost, da u narodu probudimo uspavana plemenita osećanja i oživimo zamrle snage njegove!

Braćo i sestre! Radite predano i strpljivo na snaženju svoga tela, imajte uvek na umu staru izreku: »U zdravom telu, zdrav duh.« Naša je dužnost, da budemo vredni, iskreni, poštteni; da od nas omladine postanu valjani građani, koji će tačno i savesno ispunjevati sve svoje dužnosti prema Kralju, Otadžbini i zatim prema celom čovečanstvu.

.....
KRSTA IVANOVIĆ:

Sokolova misao.

Danas je u meni planula misao,
Ah slatka mis'o otmena i lepa;
Sada sam dozn'o životu smisao.
Diže se sa me koprena slepa,
Danas je u meni planula misao...

Otvorih oči i bacih pogled
Na slatka nedra mile Domovine.
Rastrgoh lance ledene ko led
I tamo ih bacih u nedogled ljidski,
Otvorih oči i bacih pogled...

Sad moje misli medeno kruže
Kroz slatka srca moje mile braće.
Sada osećam što osećo nisam,
Osećam jednakost moga milog roda,
Sad moje misli medeno kruže...

Ja osetih sada da sam pravi Soko,
Čije je srce samo čaša meda.
Moja se ljubav uzdiže visoko
Dokle se nikad uzdizala nije,
Ja osetih sada da sam pravi Soko...

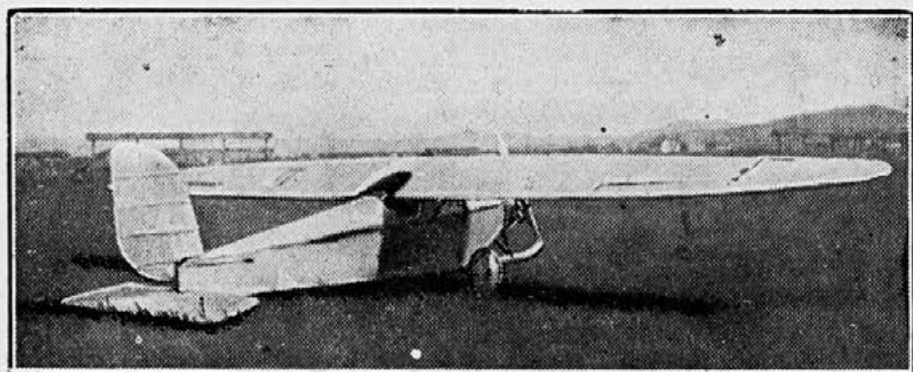
U mom se srcu razbuktao žar
I niko ga nigda ugasiti neće;
Sveta je ljubav u tom milom žaru
Isplela mreže nedogledne sreće,
U mom se srcu razbuktao žar.

Šta nam priča istorija o letenju?

Promatranje prirode je bila ona neodoljiva sila, koja je od pamtiveka vodila čovečanstvo stvaranju i traženju i u području letenja. Istina je, da iz tih prvih doba nemamo pisane istorije i da nam manjkaju iscrpni izveštaji, ali iskopine i priče, koje su se ipak očuvale, jasno nam govore, da je čovek, oduševljen promatranjem prirode — ptičjega leta — želeo leteti i da je svojom dosetljivošću stvarao neprestano nove mogućnosti i nove strojeve, koji će ga voditi u zračno more.

Sasvim kratak pogled u prošlost nam kazuje nebrojeno priča o ljudima, koji su leteli, pa spomenimo uzgred Wielanda, Ikarusa i Dedela, kojima su pesnici stvorili krila, da ih ponesu u zračne visine,

dalje čarobnjaka Simona, koji bi po tim izveštajima izvršio već g. 67. p. Kr. rođ. prvi let, dalje pokušaje nekog benediktinskog monaha iz 11. st., prelet matematičara Battite Danteja, koji bi oko g. 1460. preleteo Tranzimensko jezero i konačno pokušaje velikog genija Leonardo da Vincija, koji je kao prvi teoretičar pravilno upotrebljavao krila i propeler pri letalu i osim toga izračunao silu, koja bi bila potrebna za letenje. Svi njegovi naponi, kao i naponi ostalih, su ostali dugo bez uspeha većinom radi toga, što su se ljudi previše naslanjali na promatranje i pokušavali s nepotpunim tehničkim sredstvima slediti najvišu stvarateljicu — prirodu.

Faktičan razvoj letenja predstavljaju danas tri razdoblja, koje moramo uzimati u obzir, ako hoćemo da razumemo istoriju letenja.

Prvo razdoblje se sastoji u pokušajima napustiti zemlju. Ovamo spadaju pokušaji Nemca Lilienthala, koji je u godinama 1890.—1896. kao prvi čovek uspeo napustiti tvrdu zemlju na klizaču, koji se sastojao iz krila, koja su izumitelja nosila iz više tačke u nižu.

Svaki pokušaj mu je dao novih misli, tako da je izvršio preko hiljadu uspehli klizećih letova, dok ga nije zadesila zla sudbina, da je smrtno skrhao vrat. Svojim pionerskim radom stvorio je podlogu za daljnji tehnički napredak i s pravom ga nazivamo ocem svega letenja. Najveći junak onih dana bio je onaj, koji je uspeo s aparatom, koji je težio od zraka, dignuti se i leteti.

Prema američkim izveštajima i istraživanjima prvi bi leteo u pravom smislu reči Langley, koji je kao vanredno obdaren teoretičar uspeo u letovima do 1 km dužine, pa tobože krio uspehe, usled čega je dugo trajalo pogrešno naziranje i bila prva zasluga za čovečji let pripisana drugim osobama.

Slede braća Wrigth, koji bi po tom izvoru bili Langleyevi učenici, o čemu se, usprkos iscrpnih opisa o počecima i razvoju rada u letenju, ništa ne spominje.

Lilienthal i ostali su svoje prve letove izvršili na taj način, da su viseći na krilima s prenošenjem težine svoga tela kormilali i održavali ravnotežu. Iz tih klizećih aparata su se polagano razvili aeroplani s pogonskom silom, kako je to kao prvi uspešno pokušao Wrigth, koji je spojio klizeći aparat po uzoru Lilienthala s Daimlerovim benzinskim motorom.

Istovremeno su u Francuskoj i Nemačkoj vršili pokušaje Voisin, Ellenhammer, Farman, Delagrangé, Paulhan itd. Od sada je više go-

dina ostala na čelu svim pokušajima i uspesima Francuska, koja je znala brzo stvoriti mali benzin-motor, s kojim joj je bio uspeh osiguran.

Problem dizanja sa zemlje bio je time rešen. Sledilo je drugo razdoblje — težnja za rekordima. Čim je naime više ljudi znalo leteti, pokušali su jedni druge nadmašiti u spretnosti, izdržljivosti itd. i nastupilo je takmičenje, na temelju kojega je čovečanstvo beležilo rekorde u ustrajnosti, preletanju dugih pruga, u brzini, letu s najmanjom brzinom, u visini i otežavanju letala. Svim tim sjajnim uspesima su se pridružili još drski letovi Pegouda i Fokkera, koji su ustanovitelji visoke škole letenja i koji su stvorili temelj akrobatskom letenju.

Što se više tehnika upotpunjavala, time se više spoznavalo, da ne postiže najviše uspehe uvek najsmeliji i najsposobniji pilot, nego da često mora deliti prvenstvo s najustrajnijim drugovima. Fabrikanti letala su počeli uzimati u svoje fabrike samo najsolidnije pilote i na taj su način izvršili razdeobu rada među konstruktore letala i među pilote, koji od sada više nisu sami sebi gradili letala, nego su se služili aeroplanima, koje su fabrikanti na trg postavljali.

Broj rekorada se neprestano dizao i menjao, s time je počelo prevladavati naziranje, da treba svu pažnju posvetiti letalu i njegovoj sigurnosti. Prešli smo na treće razdoblje; težnja za rentabilnim i sigurnim letalom. Letalo je postalo prometno sredstvo upravo u tom smislu, kao što su do sada bili železnica, auto i parobrod.

Šta će doneti budućnost, možemo samo slutiti, ali jedno je sigurno, da će aeroplan potisnuti baš radi svoje velike vrednosti kao gospodarski činitelj javnoga života sva ostala prometna sredstva za više daljine in da će otvoriti svetskom gospodarstvu nove puteve i nove vidike.

I. BUČER:

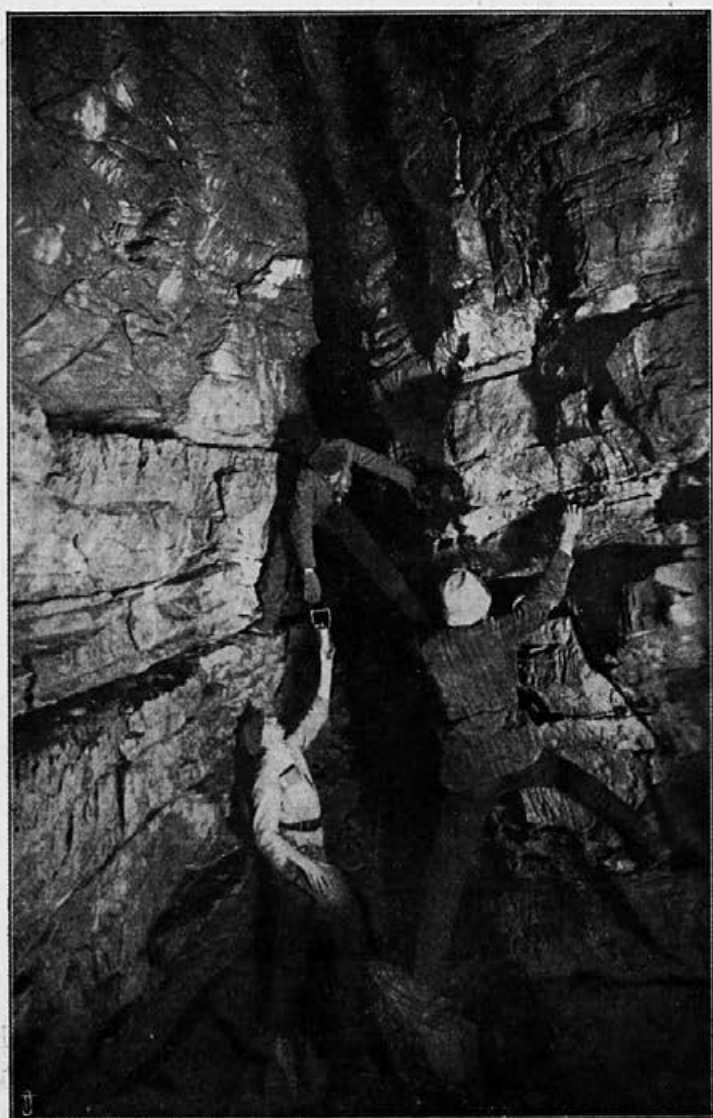
O šundu.

zadnjem času so se pojavili po trafikah drobni zvezki šunda s kričećimi in čudno donećimi naslovi. Katere zvezke mislim, to menda vsakdo ve. To so na časopisnem papirju tiskani krvavi romani, ki izhajajo v zvezkih po dinarju. Že naslovi so vsakomur, ki lepo štivo količkaj pozna, prav zoperni: »Rigo Muratti«, »Giuseppe Mussolino«, »Osvetnik«, »Grof Karlo Moor«, »Katarina II.« se dobe skoro v vsaki trafiki.

Tak šund se je izdajal pri nas že pred svetovno vojno; pričelo se je pred dobrimi 23 leti. S tem strupom nas je zalagal Dunaj, ki je

prišel širiti pri nas najprej neke »Beračeve skrivnosti«. Potem je sledila: »Grofica beračica«, »Strah na Sokolskem gradu«, »Živa pokopana« in »Črni Jurij«. S tem je pravi šund začasno prenehal. Krajec

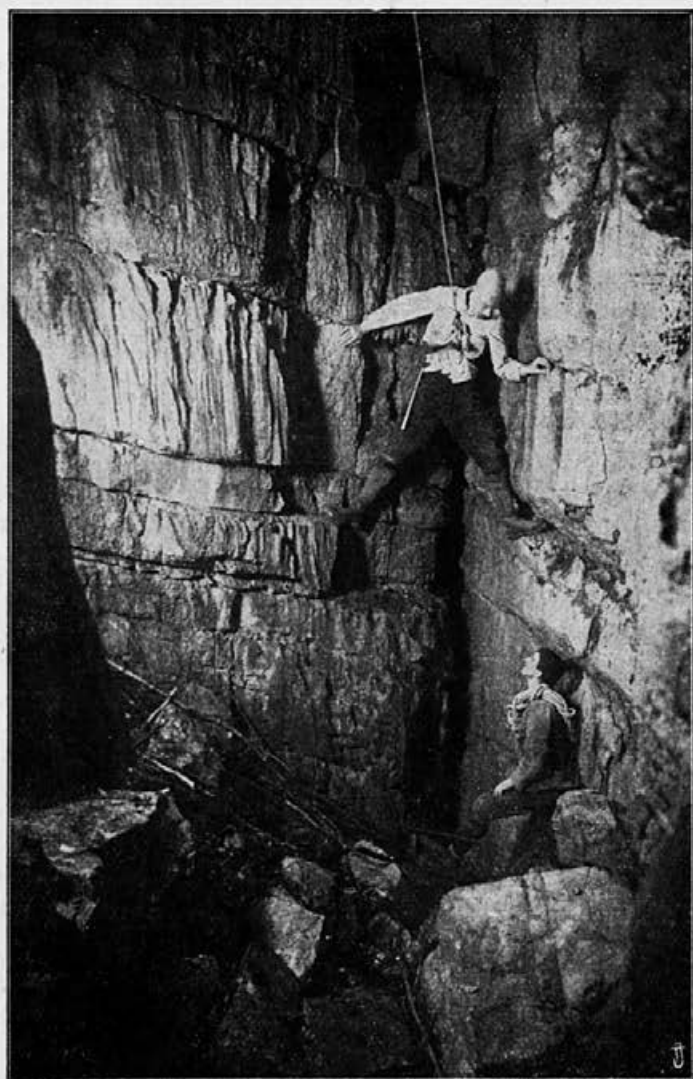

Široka jama pri Glažuti pod Veliko goro pri Kočevju.
(K članku: Podzemski svet.)

je prišel v Novem mestu izdajati zvezke romana »Prokleta« in neke dogodivščine detektiva Giovanija Gaspardija. Šund smo znova dobili l. 1927. V Koprivnici je sicer izhajal v zvezkih Karel May v založbi

V. Vošickega, toda ta pisatelj vzbuja le domišljijo, ne pa človeških slabosti. Kmalu nato so se tudi pojavili neki zvezki Sherlocka Holmesa in Bufalo Billa, ki so imeli vsebino kičevskih filmov. Ti zvezki so se razširjali pri nas in s tem se je odprla pot današnjim šundromam:

.....

Žlebičaste stene v Mačkovi jami nad Podpečjo v Dobropoljah.
(K članku: Podzemski svet.)

.....

nom, ki so pisani v prav slabem jeziku. S svinčnikom v roki sem prečital prvo stran v prvem zvezku Karla Moora in sem našel vsega skupaj 16 hudih jezikoslovnih napak, in to takoj v začetku. Delo je tudi stilistično slabo.

Ti romani vzbujajo s svojo vsebino in s svojim opisovanjem najnižje instinkte, dražijo njegove čute tako, da otopiš za vse lepo in dobro. Človek, ki se je zastrupil s tem štivom, ne more več čitati niti navadnih časniških vesti. Vse mu je premalo zanimivo, premalo napeto. Življenje si predstavlja kot velik cirkus, kjer se vse povprek kolje, se uničujejo srca, arena je polna vitezov in grbcev s krvavimi bodali, njihovi žepi pa so polni stekleničic strupov. Pa to ni plehek dovtip, temveč živa resnica. Poznam ljudi, ki so že popolnoma prepojeni s tem štivom in menda ne bi mogli živeti brez teh zvezkov. Seveda mora pri tem propasti ves kulturni živelj, kajti našel sem že mnogo dijakov, ki kar požirajo te »Osvetnike« in »Moore«. Če se bo že naraščaj inteligence zastrupljal, kam pač pridemo!

Ti romani izhajajo v tako veliki nakladi, da se zdi človeku nemogoče, da bi se vse to razpečalo.

Nalašč sem stopil v neko trafiko in sem trafikantinja vprašal, koliko teh zvezkov dobi na teden. Rekla mi je: »Vsakega romana po 100 zvezkov.« To je mnogo.

»Pa prodaste vse?«

»Skoro vedno. Včasih moram še celo brzojaviti po nje.«

V številkah se šele vidi, koliko se izda za to kolportersko štivo. Vzemimo, da prodaja ta ženska 5 vrst romanov, torej proda na teden okrog 400 zvezkov, za kar skupi 400 Din! V enem letu znese to vse skupaj 20.800 Din, in to samo v eni trafiki. V Ljubljani je pa trafik in trgovinic, ki se bavijo s tem, kakih 200. In koliko jih je še v vsej Sloveniji! Premislite samo, kako težki milijoni gredo za to štivo! Tu ni treba besed, številke govorijo same. In vse to požre židovski kapital v Zagrebu.

Govoril sem pa s pomočnikom nekega založništva. Rekel mi je, če bi se samo ena trgovina v vsej Sloveniji bavila izključno le s prodajo slovenskih knjig, ne bi tisti trgovec zaslužil niti za suh kruh. Torej mora biti marsikatera lepa slovenska knjiga pozabljena poleg strupa, ki se razliva po doslej še dovolj zdravem slovenskem književnem trgu.

Mnogo se je že pisalo in govorilo, kako bi se zajezila ta poplava. Toda besede in le besede ne bodo dosti pomagale. Tu je treba krepko prijeto in v prvih vrstah se naj bore proti temu dijaki Sokoli. Ponesimo lepo knjigo med ljudstvo, ki bo kmalu spoznalo, kaj je dobro, kaj je slabo! Slovensko preprosto ljudstvo čuti potrebo, da čita. Kar se mu najbolj ponuja in se mu zdi najceneje, po tem pač seže.

Ni pa vsaka knjiga dobra za preprostega človeka. S čiščenjem moramo začeti pri preprostem človeku, ker se je ta šund med nižjimi sloji najbolj razpasel in je to štivo v glavnem namenjeno nevzbujejenemu okusu. Če čita taka dela z nasladi dijak, priča to o njegovi duševni manjvrednosti. — Vsakdo bo priznal, da je n. pr. Cankarjeva

»Nina« ali »Pod klancem« umetnina, toda, če jo ponudiš povprečnemu ali preprostemu človeku, jo bo odložil, rekoč: »To je predolgočasno in nerazumljivo. Rigo Muratti je lepši.«

Kaj mu pa naj nudimo? Jaz sem si razdelil slovstvo v pet skupin. Najprej so biseri, kakor je nazval Finžgar dela trajne vrednosti, potem pride dobra literatura, srednja, slaba in najslabša. Preprostemu ljudstvu bomo nudili iz prvih dveh skupin. Pri tem pa je treba paziti, da se izognemo slabi literaturi, posebno se moramo varovati del tistih pisunov, ki so izlegli kak klopotec, ga ogledovali od vseh strani in ker njim samim ni ugajal, so pripisali »slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.« Ti ljudje menda mislijo, da tak pripis kritiko oplasi, a se motijo.

Kdor hoče pripomoči pri graditvi jezua, ki bi ustavil poplavo šunda, bo storil največ, če bo priporočal ljudstvu lepo slovensko knjigo. Pri tem se pa moramo ozirati na več reči. Knjiga, ki jo priporočamo, mora imeti dobro in zanimivo vsebino, lep jezik in slog ter globoke misli. Posebno so primerna ona dela, v katerih vidi človek samega sebe. Za slovenskega kmeta ni boljšega pisatelja kakor je Jurčič, ker tu ne govori pisatelj z oslajenim in izumetničenim jezikom, marveč pripoveduje z jedrnato, čisto in lepo kmečko besedo. Prav tako so priporočljive Trdinove bajke in povesti, Detelovi in Mencingerjevi spisi, Gregorčičeve pesmi, dalje Kersnik, Tavčar, Finžgar, oba Levstika, Stritar, Meško in Pregelj. S tem pa ni rečeno, da so drugi neprimerni, toda po lahkem pobočju pridemo na strmejše. Pri izbiri se je še treba ozirati na vsestranska zanimanja različnih ljudi.

Sicer bi se dalo o tem in o prejšnjem govoriti še na dolgo in široko, toda naj bo dovolj. Če se nam posreči uvesti knjige vsaj teh pisateljev, smo storili dovolj. Kdor bo prebral desetino teh knjig, ne bo mogel več poseči po šundu, ki bo sam propadel, ker tu ne gre za nobeno idejo, temveč samo za navaden umazan dobiček.

.....
IVO MAJČEN:

Sokolova čvrsta vera.

Studen vetar vani vije,
Mali Mladen sav se svije.
S juga kruti dođe gazda,
Kruću sudbu on mu sazda.
I na dušu mu navali:
Ne da pisnut — šuti mali!
— Al mu majka odgovara:
Ustraj čedo, — to sam znala!
Sestra Kranjska snažno zbori:
K Soči hoću kad žubori!
Dalmacija naša bela,
Snažne ruke, vedra čela;

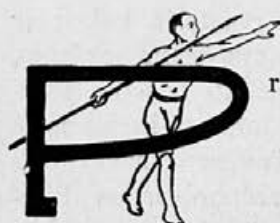
Ona gromko već govori:
Na Jadranu svi smo Tvojil!
I od Visa slava naša,
Za Lastavo ima špasa!
... Od Vardara do Triglava,
Zove trublja, — stara slava!
Sve nas budi za robove,
Sve nas diže — u boj zove.
Sad na Učki već se zbori:
Gle Talijana — tamo dolil!
Čak iz Istre već ih tera,
Sokolova čvrsta vera!...

Ljubljano, zbogom! . . .

Žalosna srca praštam se s Tobom,
Ljubljano draga! Zbogom, zbogom! . . .
Za Te me vežu
radosni dani
nasmijani . . .
i lepi snovi
idealni
novi . . .
Mnogo me veže s Tobom . . .
ah . . . Zbogom, zbogom! . . .
Žalosna srca praštam se s Tobom,
Ljubljano draga! Zbogom, zbogom! . . .

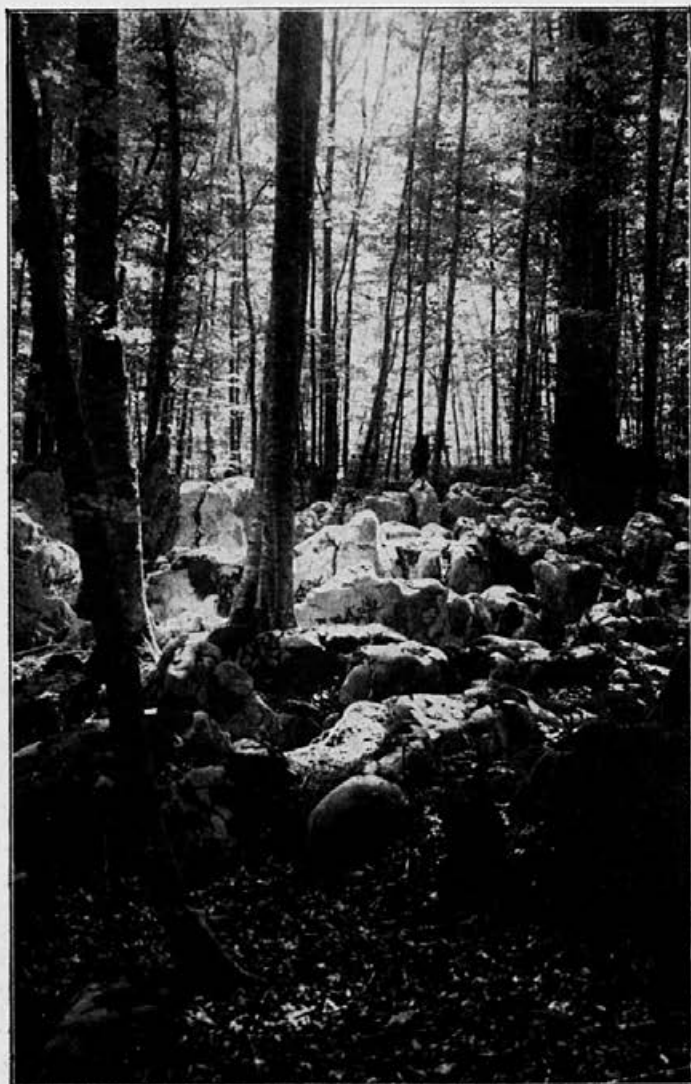
BRANKA ŠARIC:

Slet u Bihaću.

Prije godinu dana bila sam sa Sokolom u Bihaću. Jednoga dana objaviše nam u Sokolu, da ćemo ići u Bihać. Kad sam došla kući, upitala sam roditelje, da li smijem ići. Oni su mi dozvolili. Uoči polaska ja sam bila vesela. Pa je došlo vreme polaska. Ja, sestra i brat pozdravismo se sa roditeljima i otišli smo. Kad smo došli na stanicu našli smo na okupu spremne mnogu braću i sestre. Tu smo malo pričekali dok je voz došao. Kad je voz došao, mi smo unišli i smestili svoje stvari. Po smo izašli na prozor, da se pozdravimo sa onima, koji nisu išli. Tako je voz pošao, i mi smo pevali i zbijali šale. Malo posle sve se je utišalo i spavalo. Kad smo došli u Prijedor i Novi, došli su nam još mnogi Sokoli, te smo bili veseliji. U Krupi objaviše nam da počinju tuneli. Mi smo zatvorili prozore, a kad je došao prvi, trajao je 15 minuta, drugi su bili manji. Blizu Bihaća ugledasmo veliki dvorac Ostrožac, koji smo dugo gledali. U Otoki mi smo okitili svoj vagon, jer se je približivao Bihać. Voz je zazvižgao, a malo posle i stao. Mi smo izašli i uvrstali se. Pozdravio nas je na stanici starešina bihačkog društva, a zahvalio mu se na pozdravu i lepu dočeku starešina naše župe. Grad je malo dalje od stanice. Bihać je malen grad. Mi smo otišli na visoravni Žesir, sa kojega se je vidio ličko selo Zavalje. Tu je bilo vežbalište. Kad smo održali pokusnu vežbu, vratili smo se šetnjom u grad. Otišli smo u Dom Prosvete gde smo ručali. U dva sata otišli smo da razgledamo Bihać. Najlepše mi se sviđa: stari most preko Une. Kula koja je sazidana još u vreme kada su Turci vladali Bosnom, a u koju je Austro-Ugarska Monarhija zatvarala za vreme rata Srbe veleizdaj-

nike. Sada isto kula služi za zatvor. A posle toga razgledanja održala se je javna vežba, koja je lepo ispala i koja je bila vrlo dobro posećena. Kad smo se vratili, otišli smo u dom gde smo spavali. U poneđeljak posle podne u 4 sati smo se krenuli sa mnogobrojnom Sokolima, koji su nas ispratili. Bilo je vrlo veselo, jer smo se igrali i pevali svakakve sokolske pesmi, a najviše: »Oj letni sivi sokole«. Tako smo došli u Banja-Luku. Kada smo pričali kako je bilo lepo, svima je bilo žao što nisu išli.

Žlebovje v Kraškem gozdu.

(K članku: Podzemski svet.)

Peš na morje.

(Dalje.)

Borovnica—Pekel—Cerknica—Cerkniško jezero—Stari trg.

udi naslednje jutro smo imeli uro budilko. Prejšnji dan žaga, danes petelin. Komaj je prvi svit solnce razmaknil nočne sence, že se je na vso moč razkoračil in začel krepko prepevati visoko gori v svislih. Nič ni pomagalo zmerjanje hlapcev, ki so ležali na nasprotni strani skednja. Petelin si je bil svest svojega dostojanstva in svojih pravic. Neugnano je prepeval svojo budnico. Šele čez dolgo, ko smo mi že vsi zlezli iz svojih pernic, ga je pregnalo hlapčevo poleno. Jezno je odletel in zbežal preko dvorišča na vrt, odkoder smo slišali njegovo užaljeno kikirikanje. Nehvaležni ljudje, ki ga motijo v izvrševanju poklica!

Uredili smo zopet svojo »komoro« in se pripravili za odhod. Toda gostoljubna hiša nas ne pusti kar tako dalje. Že se kadi na mizi vroča kava in se nam smeje hlebec izvrstnega črnega kruha. Še je pravih gostoljubnih slovenskih hiš! Pomeljemo ves hlebec, se najiskrenejše zahvalimo prijaznemu gostitelju, oprtamo nahrbtnike in hajdi zopet dalje.

Dolina, slična včerajšnji, nas vodi proti P e k l u. Skozi več vasic spemo v Predpekel. Že oddaleč slišimo šumenje. Po strmih skalah se spušča navzdol lep slap. Napeta steza nas vodi navzgor do drugega in odtod se dvigamo po lesenih stopnicah in z žično vrvjo zavarovani stezi na Hudičev zob. Dvignemo se do tretjega, četrtega in petega slapa. Žal, da ne moremo v tem letnem času uživati popolne krasote slapov. Kako lepo mora biti tu, kadar je polno vode!

Zapustimo peti slap in že smo na vrhu Pekla. Lep gozd obdaja našo pot dolgo uro skoro tja do vasi K o ž l j e k. Ko se bližamo tej vasi, se začne gozd redčiti in vedno bolj se nam kažejo prava kraška tla. Tam v ozadju se že dvigajo temni J a v o r n i k i, pod katerimi teče nesrečna, krivična meja.

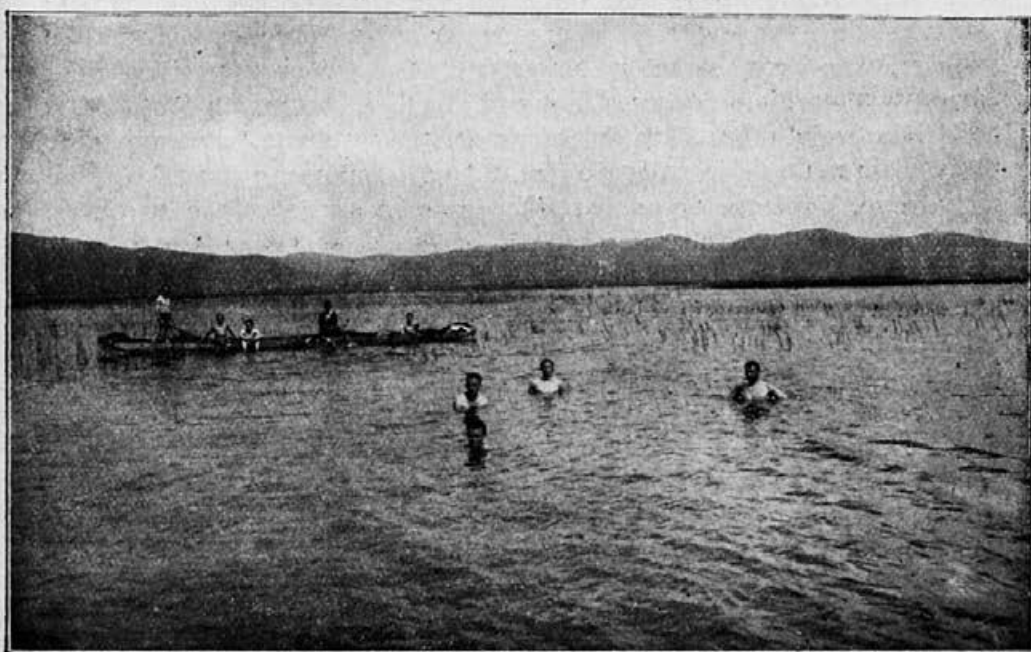
Komaj zapustimo vas, se nam odpre krasen razgled. Pred nami leži zeleno Cerkniško jezero, ki ga obroblija v ozadju Javorniki s Snežnikom, na levi zapira pogled Slivnica, na desni pa se dviga nad golimi kraškimi hribčki naš Nanos. Zopet plakajo naše duše in se stiskajo v onemoglem srdu naše pesti. To je naša nesrečna zasužnjena zemlja. Tam doli leži naša Postojna, leži lepa Vipavska dolina. Tam pod tistim Nanosom plakajo obupno naše matere, ko jim trgajo črni razbojniki iz rok njih deco in jo potujčujejo. Tam doli pod Nanosom »v pesteh koščeno trdih narod stiska bolečina.« »Kako dolgo še?« se

vprašujemo s pesnikom in z njim odgovarjamo obupano: »oh, odgovora nikjer!« ...

Pa kaj bi z bolestjo! Vztrajnega in požrtvovalnega dela je treba, da okrepimo svojo lastno državo, da bo imela nekoč moč in ugled. Tedaj in le tedaj bodo zasijali tudi našim nesrečnim bratom lepši dnevi.

S takimi mislimi in med takimi pogovori se spuščamo navzdol mimo vasi Bezuljak v Begunje. Povsod okolo nas so že goli kraški hribčki.

Dospemo v Cerknico. Oglasimo se v naznačeni gostilni, kjer pa ne vedo ničesar o našem prihodu, zato smo precej razočarani. Ko

Cerkniško jezero.

pokosimo, najdemo vendar nekega brata. Slaba volja nas priganja dalje.

Brat nam pokaže pot do jezera in nam svetuje, da gremo preko njega in potem pod Javorniki dalje. Mi pa jo rajši mahnemo kar po sredini, ker si hočemo okrajšati pot.

Na levo in desno se razprostira širna ravan, porasla z visoko močvirno travo. Jezero je popolnoma izsušeno. Tu pa tam opazimo okrogle globeli — požiralnike. O tem jezeru piše prof. Fr. Orožen v svoji knjigi »Vojvodina Kranjska« sledeče:

»To krasno presihajoče jezero slovi že od nekdaj kot posebno prirodno čudo kranjsko (slovensko). Že Rimljani so ga občudovali

in ga imenovali Lugeo palus. — Gladina in razsežnost jezera se jako izpreminjata. Spomladi ima jezero malo vode, ki se potem vedno bolj zmanjšuje in poleti včasih malone usahne... Ob jesenskem deževju jezero po dotokih zopet narašča in večkrat preplavlja okolico. Naraščanje in padanje jezerske gladine provzročajo podzemski prekopi in votline. Te odprtine so bljuvalniki, ki vodo bljujejo in pozneje zopet požirajo, in požiralniki, ki le požirajo vodo... Največja je Velika Karlovica, ki ima 12 m dolgo in 4 m visoko odprtino...»

V veliki vročini stopamo preko travnikov, kjer je pred nekaj meseci valovila zelena voda. Pridemo do široke struge, po kateri se skoraj nevidno vali motna voda. To je jezerski dotok, ki jih ima jezero več. Gremo nekaj časa ob njem. Ker pa ima prevelik ovinek, skoro tja do roba jezera, jo uberemo kar v črevljih preko. Komaj se izvlečemo na drugi strani iz blata. Hitimo dalje proti vasi na robu jezera — Gorenjem Jezeru. Človek bi mislil, da bo kmalu tam, a ravno tako jako vara. Mnogokrat zlete pred nami iz goste trave povodne ptice. Tam malo dalje nalagajo pridni ljudje pokošeno jezersko travo na vozove. Vročina je vedno enaka, le če se skrije solnce za oblak, zaveje za kratek čas hladilna sapica.

Pot nas privede zopet na kraj struge. Ko gremo ob njej, opazimo zanimiv prizor. Ribiči love v njej zaostale ribe. Po vsej širini struge brodijo v lepi vrsti kar oblečeni polagoma naprej. Vsak drži pred seboj v vodi mrežo, a okolo pasu ima privezano vrečo. Ko začuti, da je mreža že precej težka, jo dvigne, zmeče večje ribe v vrečo, manjše pa vrže nazaj v vodo.

Dolgo časa opazujemo zanimiv prizor. Nato hitimo zopet dalje. Slednjič je vendar konec jezera — dospeli smo v vas. Izberemo si izven vasi pod lepo novo šolo senčen kraj, da se odpočijemo. Dežurni odide v vas s kotličkom po vodo. Šele po dolgem času primaha nazaj, pripovedujoč, s kakšnim naporom jo je dobil. Smo pač na kraških tleh! Blažena naša Gorenjska!

Ko se pošteno odpočijemo, gremo zopet dalje. Kmalu se nam odpre Loška dolina, po kateri teče ponikalnica Obrh. Tik na desni strani stoji pred nami Snežnik, svedok nepravčnosti velikih narodov. Še nekaj vasi, pa smo na končni postaji tega dne — v Starém trgu. Tu pa smo bratsko sprejeti. V gostilni Benčina nam pripravijo bratje večerjo in prenočišče. Razkažejo nam svoj Sokolski dom in v prijetnem bratskem razgovoru mine večer in naš tretji dan.

(Dalje prihodnjič.)

Glavna skupščina JSS na Sušaku. Od 23. do 25. marca t. l. se je vršila na Sušaku glavna skupščina JSS z otvoritvijo novega sokolskega doma. Pred skupščino so zborovali vsi savezni odbori in odseki, ki so razpravljali o delu v pretekli dobi in utrdili programe za bodočnost. — Zbor župnih načelnikov je odobril predlog saveznega TO o spremembi pravil in poslovnika za prednjaške izpite, dalje savezni prednjaški tečaj za predelavo prostih in tekmovalnih vaj, določenih za II. vsesokolski zlet, izpremenil je ime saveznega tehničnega odbora v savezno načelnništvo in izvolil v literarni odsek JSS brate: dr. Murnika, Kvapila, Lhotskega, Teodorovića, P. Čolića, Vojnovića in Šulceja. — Prosvetni odbor je sklenil, da naj savezno starešinstvo izda navodilo za proslavo desetletnega obstoja JSS, da namesto jubilejnega almanaha izide koledar za l. 1930. v večjem obsegu z vsebino, ki je bila določena za almanah, da naj izdela navodila za pripravo članstva k II. vsesokolskemu zletu in za zleta v Poznanju in Plznu, da društveni prosvetni odbori nastopijo proti analfabetizmu in da župni prosvetni odbori prireajo prosvetne šole po možnosti v zvezi s prednjaškimi tečaji, da naj se študira vprašanje izdavanja »Sokolskega Glasnika« kot tednik, ki naj ima mesečno prilogo »Sokolski prosvetar«. — Važne zaključke je storil tudi Narodno-obrambni odsek. — Glavno delo je izvršil zaupni sestanek vseh delegatov, ki je razpravljal o vseh vprašanjih ter storil razne sklepe, ki jih je predložil glavni skupščini v odobrenje. —

V nedeljo dopoldne se je izvršila slovesna otvoritev novega sokolskega doma na Sušaku. Sokolstvo je v povorki prikorakalo k otvoritvi, ki je bila tudi od strani civilnega občinstva mnogobrojno posečena. Slavnostni govori, ki so vsi poudarjali velik pomen novega doma za narodno delo ob zahodni meji naše države in ob obali Jadranskega morja, so bili sprejeti z veli-

kim navdušenjem, kar je pričalo, da se i Sokolstvo i narodno občinstvo zaveda važnosti dela v obmejnih krajih. — Sokolsko društvo na Sušaku je zvečer s svojo svečano akademijo, pri kateri so nastopili vsi društveni oddelki, pokazalo, kako vrši sokolsko delo. Uspeh akademije je bil prav dober ter so vsi nastopajoči želi polno pohvalo za dobro izvedbo vaj.

Glavna skupščina se je vršila v ponedeljek. Vodil jo je savezni starosta brat Gangl. Skupščina je poslala pozdrave Nj. Vel. kralju, prezidentu Masaryku, starosti slovanskega Sokolstva br. dr. Scheinerju in vsem sokolskim zvezam. Obširno poročilo o delu ruskih Sokolov v naši državi je podal starosta Pokrajinskega Saveza Ruskega Sokolstva br. V. Artamonov. Poročila saveznih činiteljev, ki so bila predložena v brošuri, so bila odobrena. Savezni poškodbeni fond je narastel preko 300.000 Din in je bilo sklenjeno, da se postavi v primernem kraju na Jadranu sokolsko okrevališče za sokolsko mladino in članstvo. Ustanovljen je bil v preteklem letu sklad za stalno prednjaško šolo v Ljubljani z glavnico 100.000 Din in dr. Oražnov sklad za naraščaj. Glavna pozornost je bila posvečena pripravam za II. vsesokolski zlet v Beogradu 1930. — III. sabor JSS se bo vršil l. 1931. v Beogradu, starešinstvo JSS naj pripravi zanj vse gradivo. — Po končanih volitvah v savezno starešinstvo, kamor je bilo izvoljenih več novih delavcev, je bila skupščina zaključena.

Največji brodovi na svetu. Vsem načeluje ameriški Leviathan (prej nemški Vaterland), ki meri 59.957 ton. Nato pride ameriški Majestic (bivši Bismarck nemški) s 56.551 t, zatem Berengaria (nekdanji nemški Imperator), ki je pripadel Angliji, s 52.226 t. Angleška Olympic 46.439 t in Aquitania 45 t, soč 647 ton. V šesti vrsti stoji francoski najnovejši parnik Ile de France s 43 tisoč 500 tonami, last Splošne prekomorske

družbe. Vendar opomniti je, da tonaža ni vse: naglost, varnost, udobnost so tudi pomembni činitelji.

Divji psi. Ko so se ljudje gnali proti zlatim rudnikom v Južni Afriki, je bilo mnogo psov spotoma ostavljenih. Uboge živali so blodile brez zaščitnikov okrog. Nekaterim pa je uspelo, da so si organizirale svoje bedno življenje in niso poginile. Njih potomstvo je podivjalo, novi rod je bil bolj oborožen v boju za obstanek. Tako je postal šiba božja za kmetovalca v Transvaalu, koder plenijo divji psi perutnino in ovce, to pa ponoči, dočim se podnevi drže po votlinah in razvalinah ob zlatih najdiščih. Redarstvo je ukrenilo odločne korake, da se zatre opasna žival.

Boječnost, posledica raznih psiholoških in fizioloških vzrokov, bi se morala zdraviti pri vsakem primeru posebe. Nekaj splošnih navodil pa se da vselej z uspehom porabiti: 1. plašljivcu je dopovedati, da so njegova osebnost in njegovi čini malo pomembni in da se drugi ljudje kaj malo ali nič ne menijo zanj (kar je res); 2. kadar ga ovira slabost, jačja od njegove želje po delovanju, naj diha počasi, globoko in mirno šteje od 1 do 5, a ne več; ko doseže to številko, bo strahljivec moral delovati z majhnim naporom svoje volje, drugače bi se smatral za ničvrednega; 3. svetovati mu je zelo redno in higijensko življenje: vsak dan mlačne kopeli ali prhe, neutrudljiv sport v družbi kot kolesarjenje, tenis, golf, sabljanje, ples itd.; 4. ako je plahost trdovratna, naj pacient potuje brez prijateljev ali sorodnikov; 5. lahko se mu predpišejo tonični leki (quinquina), železnati preparati ali opoterapski izvlečki.

Meteori in potres. Kadar izpodnebnik — obično v obliki aerolita — pade na zemljo, čuti stresljaj površina samo nekaj metrov naokoli. Vse drugače pa je, ako gre meteor v slabi višini, kakor se je primerilo lani v Združenih državah nad Georgijo in Južno Karolino. Izpodnebna prikazen jo je rezala s približno 40 km brzine na sekundo, tresla hiše, trgala okna, rušila oboje. Prebivalstvo je imelo dojem potresa. Enako se je v Sibiriji 30. junija 1908 velikanski izpodnebnik, težak 1600 milijonov kilogramov, pogreznil 170 m globoko v zemljo. Iz tega telesa je švignil plamen velik kot hiša, obdan z gostim dimom. Strahovit pok je odjeknil, da se je čulo 500 km daleč. Piš, ki je spremljal to prikazen, je ugonobil vse na svoji poti, odnesel ljudi, živali, hiše in razburkal vodo v jezerih, ribnikih in rekah.

Gibraltar. Danes meri ta ožina 44.502 m med Spartelom in Trafalgarom, na drugem koncu pa 20.226 m. Turanius Gracilis je sto let pred našim štetjem zaznamoval mnogo manj: 7222 m. Stodvajset let kasneje jo ceni naravoslovec Plinij na 10.834 m, oziroma na najširšem mestu 14.446 m. Spričo hudih uim in motnjav, ki jim je ta kraj izpostavljen, se je tudi globina znatno povečala. Avienus je še videl v tem prelivu dva gozdnata otoka, Plinij pa ostrov, porasel z divjo oljko. Mesti Mellaria in Carteya, ležeči ob zalivu, sta se pogreznili v morje, prav tako Belon, ki je stal vzhodno od Tarife.

Štiridesetletnica ČOS. — Dne 24. marca je minulo 40 let, odkar je bila ustanovljena v Pragi zveza češkega Sokolstva pod imenom Československa Obec Sokolska. Danes je to največja organizacija v novi republiki, za katere ustanovitev ima tudi največ zaslug. Ogromno je delo, ki ga je izvršila ČOS za dobrobit češkoslovskega naroda v telesno-vzgojnem, maralnem in nacionalnem pogledu. — Med najzaslužnejšimi člani ČOS pa je gotovo njen starosta, br. dr. Scheiner, ki je od vsega početka član starešinstva, v začetku kot tajnik, pozneje kot starosta.

Karel Pospíšil. Znani sokolski skladatelj br. K. Pospíšil je dne 6. aprila zapustil svoje sokolske vrste in se preselil v večnost. Br. Pospíšil je tako znan v češkem Sokolstvu kakor n. pr. načelnik br. Vaníček. Pri vsakem večjem nastopu se je čulo namreč tudi njegovo ime, zakaj skoraj k vsem prostim vajah je zložil godbo br. Pospíšil. Tudi jugoslovenski Sokoli dobro poznajo br. Pospíšila, saj je on sestavil tudi godbo za proste vaje članov in članic na našem I. vsesokolskem zletu v letu 1922. Br. Pospíšil je bil šolski upravitelj ter se je mnogo pečal z ritmično telovadbo, o čemer je pogosto priobčeval svoje razprave. Slava njegovemu spominu!

Amicis-Miklavčičeva: Srce. Drugo izdanje. Ljubljana 1929. Cena 54 Din. — Po vsem svetu znano delo E. de Amicisa je že pred leti preložila v slovenščino učiteljica Miklavčičeva. Ker ima knjiga še vedno visoko vrednost, jo je Učiteljska tiskarna izdala v drugi izdaji lepo ilustrirano. Delo, ki je v njem zbranih polno najlepših dogodkov, opisujočih srčna čustva, je najboljša čtivo za mladino, ki bo našla svetlih primerov za mnogotere življenjske prilike. Knjiga bi ne smela manjkati v nobeni sokolski knjižnici, zakaj koristno bo, da jočitajo tudi sokolski prednjaki.

»Sokolice« izhaja 20. dne vsakega meseca in stane letno 20 Din.

Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Gledališka ulica št. 7/II.

Uprava pri JSS, Ljubljana, Narodni dom. Izdaja in zalaga Jugoslov. Sokolski Savez v Ljubljani. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, predstavnik France Strukelj. Poedini broj 2 Din.

Ček. račun 10.932.